KU-2088 Seat No.________

M. A. (Sem. III) Examination

November / December – 2017

Sanskrit : C.C.–305

(रत्नावली – श्री हर्ष)

Time : 3 Hours] [Total Marks : 70

१ નીચેનામાંથી કોઈપણ **ચાર** શ્લોકોનું ભાષાન્તર કરો : १४

(१) धारायन्त्रविमुक्त संततपयःपुरप्लुते सर्वतः ।
सद्यः सान्द्रविमर्दकर्दमकृतकीडे क्षणं प्राङ्गणे ।
उदामप्रमदा कपोलनिपतत्सिन्दूरागारुणैः
सैन्दूरीक्रियते जनेन चरणन्यासैः पुरः कुट्टिमम् ॥

(२) मूले गण्डषसेकासव इव बकुलैर्वास्यते पुष्पवृष्टया
मध्वाताम्रे तरुण्या मुखशशिनि चिराच्चम्पकान्यद्य भान्ति ।
आकर्ण्याशोकपादारतिषु च रणतां निर्भरं नूपुराणां
झङ्कारस्यानुगीतैरनुरणनमिवारभ्यते भृङ्गसार्थैः ॥

(३) कण्ठे श्रीपुरुषोतमस्य समरे दृष्टवा मणिं शत्रुभि–
र्नेष्टं मन्त्रबलाद्वसन्ति वसुधामूले भृजङ्गा हताः ।
पूर्वं लक्ष्मणवीरवानरभटा ये मेघनादाहताः
पीत्वा तेऽपि महौषधिर्गुणनिधेर्गन्धं पुनर्जीविता ॥

(४) स्थितमुरसि विशालं पद्मिनीपत्रमेत –
त्कथयति न तथान्तर्मन्मथोत्थामवस्थाम् ।
अतिगुरुपरितापम्ला पिताभ्यां यथास्याः
रतनयुगपरिणाहं मण्डलाभ्यो ब्रवीति ॥

(५) बाणा पञ्च मनोभवस्य नियतास्तेषामसंख्यो जनः
प्रायोऽस्मद्विधा एव लक्ष्य इति यल्लोके प्रसिद्धिं गतम् ।
दृष्टं तत्त्वयि विप्रतीपमधुना यस्मादसंख्यैरयं
विद्धः कामिजनः शरैरशरणो नीतस्त्वया पञ्चताम् ॥

(६) शीतांशुर्मुखमुत्पले तव दृशौ पद्मानुकारौ करौ
रम्भागर्भनिभं तथोरुयुगलं बाहू मृणालौपमौ ।
इत्याहलादकराखिलाङ्गि रभसान्निः शङ्कमालिङ्ग्य मा
मङ्गानि त्वमनङ्गतापविधुराण्येहयेहि निर्वापयः ॥

(७) सव्याजैः शपथैः प्रियेण वचसा चितानुवृत्त्याधिकं
वैलक्ष्येण परेण पादपतनैर्वाक्यैः सखीनां मुहुः ।
प्रत्यापत्तिमुपागता न हि तथा देवी रुदत्या यथः
प्रक्षाल्येव तथैव बाष्पसलिलैः कोपोपनीतः स्वयम् ॥

(८) एष ब्रह्मा सरोजे रजनिकरकलाशेखरा शंकरौऽयं
दोर्भिर्दैत्यान्तकोऽसौ सधनुरसिगदाचक्रचिहनैश्चतुर्भिः ।
एषोऽप्यैरावतस्थस्त्रिदशपतिरमी देवी देवास्तथान्ये
नृत्यन्तिव्योम्नि चैनाश्चलचरणन्नूपुरादिव्यनार्थः ॥

२ નીચેનામાંથી ગમે તે **ચાર** સસંદર્ભ સમજાવો : १४

(१) सर्वथा स्पृशन्ति नः स्वामिनमभ्युदयः ।
(२) वयस्य ननु वक्तव्यमुत्सवादुत्सवान्तरमापनिनमिनि ।
(३) अथवान कमलाकरं वर्जयित्वा राजहंस्यन्यत्राभिरमते ।
(४) मनोरथोऽपि न हतावतीं भूमि न गतः ।
(५) तपति प्रावृषि नितरामभ्यर्णजलागमो दिवसः ।
(६) प्रकृष्टस्य प्रेम्णःस्खलितमं विषहयं हि भवति ।
(७) महति राजकुले रत्नबाहुल्यान्न दुर्लभो भूषणानां संवादः ।
(८) देव किमकारणमेव पतंगवृतिः क्रियते ।

૩ 'श्रीहर्षो निपुणः कविः' चर्चो. ૧૪

અથવા

૩ રત્નાવલીના દ્વિતીયઅંકનું રસદર્શન કરાવો. ૧૪

૪ ગમે તે **બે** પર વિવેચનાત્મક નોંધ લખો : ૧૪

(૧) रत्नावली: शीर्षक

(૨) ચિત્રફલક પ્રસંગ

(૩) ત્રીજા અંકનો પ્રવેશક

(૪) વેશપરિવર્તનનું દશ્ય

૫ **બે** કે **ત્રણ** વાક્યોમાં ઉત્તર લખો : ૧૪

(૧) ઉદયનના પ્રેમમાં કોણ પડે છે ? તે શું કરે છે ?

(૨) ઉદયન-સાગરિકા વચ્ચેના છૂપા પ્રેમને જાણી વાસવદત્તા શું કરે છે ?

(૩) ઉદયન-સાગરિકાના મિલન માટે વિદૂષક શું કરે છે ?

(૪) યૌગન્ધરાયણ ઉદયનનું લગ્ન રત્નાવલી સાથે શા માટે કરાવવા ઈચ્છે છે ?

(૫) રત્નાવલી નાટિકામાં નાન્દીના કુલ કેટલા શ્લોકો આપેલા છે ?

(૬) મદનોત્સવને વસન્તોત્સવ શા માટે કહેવામાં આવે છે ?

(૭) કાંચનમાલાપાત્રનું નાટકમાં મહત્વ સમજાવો.

(૮) કદલીગૃહમાં કોના વચ્ચે વાતચીત થાય છે ? તે કોની વાત કરે છે ?

(૯) રત્નાવલીનું નામ સાગરિકા શા માટે પડ્યું ?

(૧૦) રત્નાવલીનું કથાવસ્તુ શામાંથી પ્રાપ્ત થાય છે ?

(૧૧) રત્નાવલી કયા દેશની રાજકુમારી છે ?

(૧૨) રાજાએ શ્રીપવર્તથી શ્રીખંપંડદાસ બ્રાહ્મણને શા માટે બોલાવ્યો હતો ? તેણે રાજાને શું શીખવ્યું ?